

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P

és

A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sz.-Somlyó, az ev. ref. papi háznál, bőve a lap anyagi és szellemi részét illető küldemények is czimzendők.

Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

A mi vampyrjaink.

(k.) A megélhetés nehéz napjait éljük. Egyaránt tapasztaljuk ezt úgy nálunk, mint a szomszéd nemzeteknél. A közterhek az igényekkel napról-napra növekednek. Nem tudunk, de nem is akarunk lemondani nagy igényeinkről. A szegények utánozzák a tehetősebbeket, ezek a gazdagokat s így főlebb.

Mindenki nagyobbnak, többnek akar látszani, mint a mi, hogy polgári czimét emelhesse.

Innen magyarázható meg aztán azon sajnos körülmény, hogy a legtöbb ember elégetlen és hogy a megélhetés — becsületes uton — minden rendű és rangu embernek nagy megeröltetésébe kerül.

Pedig a jó anyaföld most sem fukarabb áldása osztogatásában, mint azelőtt, a midőn még hazánkat tejfel-mézzel folyi Kanaánnak tartották.

Sőt, ha végére járnánk a dolognak, ama tapasztalatra jutnánk, hogy a mai fejlettebb gazdasági viszonyok folytán (nem értjük a mi parcellás földünket) az anyaföld több s biztosabb áldást nyújt mint hajdan.

Hanem hát akkoriban az egész országközadoja nem volt nagyobb mint most egy-egy megyéé. Az országgyűlési képviselőválasztások is hihetőleg jóval kevesebbe kerültek mint most. A fényűzést s kényelmi czikkeket pedig csak egyes főuri lakokban ismerték, azt is csak reális, sokat érő arany és ezüst tárgyakban, melyeknek értéke idők múltán növekedett; nem úgy mint a mai talmi arany korbán, a midőn mindent, a mivel csak birunk, hiuságunk s szeszélyeink kielégítése végett drága pénzen vásárolunk meg, hogy azokat — a divatlapok árkelete szerint — néhány holnap

mulva elhánnya, hasonló semmiségekért ujabb s még nagyobb összeget dobjunk ki.

Ebben pedig nagy segítségünkre vannak élelmes szomszédaink még élelmesebb ügynökei.

Időnként csaknem hemzseg városunk a sok utazó ügynöktől, vasutunk megnyilta óta meg még inkább. Egyik a másiknak adja a kilincset kezébe és árulnak mindenféle limlomot, akár az afrikai vad törzseknél, a hol a kalmárok holmi üveggyöngy, tükör és hasonló csillogó dolgokért aranyport s gyarmatárukat gyűjtenek, melyeknek értéke ezerszeresen fölülmulja ama semmiségek értékét, miket ők cserébe adtak.

Ama vad népeket azonban korántsem szedik úgy rá a kalmárok, mint minket jó szomszédaink s ügynökeik; mert azok legalább látják, hogy mit kapnak a cserébe adott aranyporért, gyarmatárúért; de mi legtöbb esetben csak egy kis rajzát, vagy valami kis mintáját látjuk ama tárgynak, melyet látatlanban megveszünk, vagy melynek megvételére kötelezzük magunkat.

Az élelmes ügynök, a kit csakis kiváló rábeszélő tehetsége képesít arra, hogy ezen a téren is megkeresse napi kenyerét, eget, földet ígér — látszólag — csekély összegért, hogy majdnem lehetetlen bárkinek is ez előnyösen feltüntetett vásárlásba bele nem menni.

Bele is megy abba legtöbb, a ki csak egy kissé megfélekedzik magáról és szóba áll a róka-ravasztsággal bíró ambulans kufárokkal; mert oly meggyőzőleg tudnak érvelni az eladandó tárgy jósága, czélszerűsége, csinossága mellett, hogy a legjózanabb, legszámítóbba embert is kihozzák sodrából és belé megy a csapdába.

S midőn valamely ügynök czélját elérte, nagy alázatosan előterjeszt egy nyomtatványt,

lálni, kihez oly sok jeles ifju mellözésével szíve bálványát, egyetlen édes gyermekét akarta nőül adni — a halálos Judás csókot attól kell kapnia . . . borzasztó . . . hihetetlen. . .

A beteg láza folytonosan nagyobbodott. Az orvosok aggasztó, titkolódzó képpel jártak-keltek körülötte; s még a biztatások is oly rideg volt, hogy szinte megfagyott tőle a szerető atyai szív.

Mikor a láz szünetelt, a jó anya odaült gyermeke mellé s biztatólag suttogetta: „ne félj egyetlen gyermekem, oly fényes jövő vár rád, a melyet a vármegye bármelyik leánya megirigyelhetne. Tegnap temették el az öreg Darócit, Elemérre marad az iroda s a gazdag perek. Tudtam én azt, hogy az a falusi paraszt, valami helybeli kasznár leányának teszi a szépet, rég mondták már azt nekem barátnőim, de féltem neked mondani . . . látod . . . látod . . . ily csufot üzni veled . . felejtsd el, sőt vesd meg édes gyermekem. . .

Lásd, tudja hogy a halál révén vagy, még csak nem is kérdezősködik felőled . . lehet hogy mikor legnagyobb fájdalmaid vannak, akkor esküdök holtigtartó hűséget másnak . . . lásd Elemér százszor is kérdezősködik naponta felőled, azt mondta, hogy főbe lövi magát inkább, sem hogy hallja fájdalmaidat . . . nézd csak kedves Juliskám mit küldött . . . s ezzel egy drágábbnál drágább kövektől ragyogó, még a multkorinál is értékesebb gyémánt ékszer csillogtatott a nehéz beteg fénytelen szemei elé . . .

A beteg, félig öntudatlanul, undorral taszította el magától az ékszer . . . fájt, fájt a szíve nagyon. . . mégis rosszul esett neki, hogy mamája őt, ennek a kontójára úgy gyalázza. . . . az a kis hervadt ne-

— adásvevési okmányféléit — melyet velünk aláírat, felvesz néhány forint előleget és akkor hátat fordít, hogy soha napján az életben többé ne lásson bennünket. Hogy a czég, melynek nevében működik, minket miként elégit ki, az nem az ő gondja. Sokkal több gondja van arra, hogy csakugyan ki ne elégíttessünk, mert szánt szándékkal oly ígéretek tesz, melyekről előre tudja, hogy teljesedésbe nem mehetnek. Többet ígér, mint a mennyit megbízója adni képes, csak hogy az ő utazási költségei, illetőleg járulékaival valamikép kijöjjenek. Fizetése nem lévén, az az övé, melyet illetétképen ki tud csikarni.

Ha esetleg mégis nagyon tulságos ígéretek talál tenni, még arra is rávetemedik, hogy az adásvevési okmányt, melyet az eladott, illetőleg megvett tárgy minősége, mennyisége, mekkorassága, stb. méretek szerint meghatározzák, — meghamisítja.

Kitölt magának egy másik ívet, melyen a méretek kisebbek, a tárgy silányabbnak, a mennyiség csekélyebbnek van feltüntetve. Aláírja jól, rosszul a megrendelőnek nevét és azt küldi be az általa képviselt czégnek.

A czég nem tudja és nem is gondolja, hogy ügynöke ilyen fogásokra is vetemedhetik. (?) A kezébe került okmány szerint elégit ki a vevőt és ez, midőn megrendelt tárgya birtokába jut, bámul azon, hogy egészen más, kisebb, hitványabb valamit kapott, mint a milyent voltaképen megrendelt. Ilyen csalódásokból aztán egy-egy kis per is keletkezik, melyben mindig az ügynök a nyertes, mert zsebében vannak percentjei.

Volt rá eset, hogy egy ügynök nagyobb értékű tárgyra aránylag nagyobb összeget vett fel előlegképen, melylyel aztán úgy eltünt,

felejts a szíve fölött volt. . . talán az suttogetott neki valamit, talán az mentette meg, a megőrüléstől. . .

A beteg napról napra rosszul érezte magát. Ugy egy pár hét mulva aztán a tudós orvosi kar végleg le is mondott a reményről!

Az összetört apa erre roskadozó léptekkel ment íróasztalához s tollat vevén elő, reszkető kézzel ezt írta fogadott fiának: „Kedves Pistám! Ha irántam való hálából egyetlen gyermekemet megölted, — pap vagy — fölkérlek készülsz te temesd el, — ennyit megvárok tőled, remélem a stóla ki van fizetve!“ Egykori öreg apád. E sorokat nem bizta a hosszú postára, gyors fogaton küldte el.

Mikor aztán a gyors fogat visszaérkezett, egy sugár, magas halvány ifju ugrott ki abból s nem köszönve senkinek, nem törődve senkivel, semmivel mint a villám rohant be Juliska hálószobájába, s nem kérdezve illik e vagy sem, oda borult zokogva a haldokló ara kebelére s forró csókkal igyekezett érzést, életet önteni a hidegült ajkakba, — majd őrvongva vont a keblére — menyasszonyát.

A haldokló ara fölnyitván fénytelen szemeit, a mint Pistáját maga mellett látta, halvány arcát bíborpir borította el s reszkető ajka elhalóan suttogetta: mégis csak . . . jó vagy te . . . Pista . . . eljöttél a temetésemre . . .

Majd hirtelen, mintha villám cikázott volna a fénytelen tört szemek sugaraiba, megragadta görcsös vonaglással jegyese kezét s merően nézve azt, az édes remény hangján remegve szólt: „hisz te visszaküldted az én gyűrűmet, még is az van az ujjodon . . .?“

Én kedves Juliskám . . . ? soha, soha, — hisz te küldted vissza!! — im itt van!

A mint aztán egymás mellé tették a négy egy-

TÁRCZA.

A nagytiszteletű ur árvái.

— Beszély. —

Irtá: **Kanizsay Endre.**

(Folyt. és vége)

A főiskola tanárai, az ifjuság, az egyházkerület a jubilans nélkül tartották meg a nagyszerű jubileumot, az a kinek tiszteletére rendezték, képtelen volt szobájából kimenni. Odavont egy kis számolyt gyermeke fekhelyéhez, ott ült órákon keresztül sirva, zokogva mint egy gyermek.

— Végig merengett hosszú multján, keresve, kutatva bűnét, hogy miért érdemelte meg ezt a nagy csapást, melynél fájdalmasabbat a sors nem mérhetett volna rá. Inkább szívesen elköltözött volna őseihez, csak imádott gyermeke kinjait megválthatta volna . . . óh, a sors borzasztó! Mig főtt a kollégium disztermében az ékesebbnél ékesebb szónoklatok tartattak a 40 évi becsülettel megfutott tövises pálya dicséretéül, — addig az egekig magasztalt, dicsőített férfiú szerencsétlenebbnek érezte magát a legnyomorultabb féregnél s kinjai között félőrlünten vergődött az ősz apa haldokló gyermeke lábainál. . .

— És a mi legborzasztóbb a méregkelyhet az nyujtotta, a ki neki csak oly kedves volt mint Juliskája. Kit mint legjobb barátja árva gyermekét ápoló karjai közé vett, fölnevelt, célhoz juttatott, kibén acéljellemet, nemesen érző szívet vélt fölta-

hogy többé soha senki sem látta, sem gazdája, sem a megcsalatottak nagy száma.

Nagyon ritka az olyan ügynök, kinek jellemében s becsületességében teljességgel meg lehetne bízni. Legnagyobb része kétes existenciájú, erkölcsileg s anyagilag bukott ember, kik csak azért csaptak fel ügynököknek, mert más, jóra való emberhez illő kenyér-keresetmódot alig kapnak többé.

Őrizkedjünk tőlök; mert a megbízható ügynök ritkaságánál még ritkább azon eset, hogy vevőiket kielégítették s meg ne rövidítették volna.

De nincs is szükség rájuk. Ha valakinek olyasmire van szüksége, a mit itt helyben meg nem tud kapni, forduljon egyenesen az ügynökök kizárásával — egy olyan más városi czéghez, melynek jó hírneve megőrzése végett is érdekében áll vevőit becsületesen kielégíteni.

Ha pedig nem tud ilyen czéget, forduljon helybeli kereskedőink bármelyikéhez. Ezek sokoldalú és szilárd házakkal való összeköttetéseiknél fogva képesek bárkit, bármily tárgyban kívánalmaknak megfelelőleg kielégíteni. Tudnak a mi kereskedőink — ha kell — ügynökök is lenni, de becsületes ügynökök, kikben bízni lehet s kiknek közvetítése a mellett, hogy nem kockáztatunk semmit, jóval kevesebbe kerül, mint a jövő-menő idegen ügynököké, kiknek az a főcéljuk, hogy minél többet zsarolhassanak.

Vasutunk megnyilván, remélhetőleg még több utazó ügynökhöz lesz szerencsénk, kik csaknem valamennyien arra törekzenek, hogy „becses bizalmunkat” kizsákmányolják. Vigyázzunk magunkra, mert hogy ellenkező esetben mi adjuk meg az árát, annyit bizonyos

Kossuth levele.

Kossuth Lajos nagy érdekű levelet intézett Irányi Dánielhez, ki nem rég az árvízveszély tárgyában írt a nagy hazafinak. Kossuth száz frankot küldött az árvízkarosultak javára s egyuttal terjedelmesen adja elő nézeteit arra nézve, hogy főleg a Tisza völgyében megújuló óriási árvizet miként kellene elhárítani. A fejtegetések arról tanuskodnak, hogy Kossuth igen részletesen foglalkozott e kérdéssel.

A levél apr. 13-áról van keltezve és bevezető része így hangzik:

„Tisztelt barátom! Szívesen köszönöm egészségi állapotom iránt tanúsított barátságos érdeklődését s jó kívánatát. Kevés öröm mellett sok bubánatot jutott osztályrészemül életemben, melyet az életcélszűrés nagyon keserűvé tett; hogy meddig tartat még? az reám nézve teljesen közömbös dolog, mert hiszen már rég óta nem töltök be ürt; mondhatom is, hogy ha saját életemre nézve azon előjoggal bírnék, a minővel egykor Rómában Veszta papnői a legyőzött gladiátorok életére nézve birtak, isten bizony nem hiszem, hogy venném magamnak a fáradságot újamat felemelni. Tartand a meddig tart, az az ő dolga; de ha az a parányi idő, mely még számomra kimérve lehet, testi szenvedések nélkül folyhatna le, azt bizony nagy isten-áldásának tartanám és e tekintetben hálával ismerem el, hogy

máshoz annyira hasonló — sőt egyenlő gyűrűt s a kölcsönös felvilágosításokat megadták egymásnak, tiltakozhatott az ép jelen levő orvosi konzilium, hogy a betegnek árt a sok beszéd, az izgatottság, hogy az siettetni a katasztrófát... négy nap mulva ott hagyta beteg ágyát Juliska, a nagyt. ur pedig nem engedte el addig fogadott fiát, míg az valódi fia nem lett.

Sohase tudta meg senki, hogy ki cselekedte, vagy kik cselekedték ezt a komédiát, a melyből — egy hajszálon függött csak, hogy szomorú tragédia nem lett.

* * *

A nagytiszt. család az azt követő tavaszon kiköltözött az egészségtelen, poros városból, az üde levegőjű, egészséges falusi paplakba.

A szép tágas lakban, kényelmesen elhelyezkedhettek, a boldog ifjú pár minden lehetőit elkövetett arra, hogy öreg szüleiék éltők alkonyát derült hangulatban, kényelemben, nyugalomban töltsék el. A tiszt. ur örökös gondja mindenre kiterjedt.

Míg a nagytiszt. ur a postamesterrel, jegyzővel kergette a pagátot jó érmelléki mellett, — a nagytiszt. asszony főelővezetést az újságolvasásban találta. Ha valami jó hírt hallott Elemérről, nem szünt meg napokig magasztalni a derék fiatal embert... a kitűnő tehetséget, — a kiből még miniszteri tanácsos is lehet...

Ugy egy unalmas őszi napon, ebéd után a nagytiszt. urra is rájött az olvashatnám s kérte nejétől a D.-ben megjelenő s nekik járó lap legu-

ekkorig irántam a végzet kivételesen kegyes volt. Őt hónap mulva — ha eddig élnek — 86 éves lenék; nagy idő ez, a halandósági táblázatok tanúsága szerint ezt a kort ezer ember közül három sem éri el; a hosszú működés biz' a legjobb szerkezetű gépet is elkoptatja; hát bizony én sem vagyok ment a fogyatkozásoktól, melyek az aggkort kísérik, de egészben véve még sem panaszkodhatom; még eszemet is tudom, tagjaimat is birom; sőt oly szellemi munkálódást s oly testi erőlködést is megengedhetek magamnak, a minőre az én korombeli emberek közül bizony csak kevesek lehetnek képesek; hanem azt az egy fogyatkozást bizony napról napra nagyobb mértékben érzem, hogy szemeim, kivált lámpafénynél megsokallották a fáradságot s ez az én helyzetemben nagyon komoly baj; mert a teljes elzárkózás minden társadalmias érintkezéstől, sok év szokása által annyira természetemmé vált, hogy azon, még ha akarnám is, többé nem volnék képes változtatni; tehát örökös magányomban kirekesztőleg tollam és könyveim társaságára vagyok szorítva. Ha még ezektől is meg kellene válnom, mielőtt meghalok: borzasztó csak reá is gondolni! — No de már nem tarthat sokáig. Ez megnyugtató. Hát „a la grace de Dieu.“

Különfélék.

* **A sz.-szolnoki ev. ref. egyházmegye f. évi ápr. 29-ik s az azt követő napokon Sz.-Somlyón, a városház tanácstermében tartandó és a „Prot. Közöny“ f. évi 15. számában már összehívott közgyűlésének, — úgy-szintén a f. hó 29-én délután 3 órakor az esperesi irodán szintén Sz.-Somlyón tartandó gyámpénzüari részvényesek közgyűlésének: Tárgysorozata:** 1) Esperesi jeleltés az egyh. m. 1887—88-ik évi vall. erkölcsi, nép-nevelési és vagyoni életéről. 2) Az egyh. megye tanács és pénzügyi szakosztályi ülési könyvének bemutatása. 4) Püspöki szék 2—1888. sz. a. kelt határozata a meg-választott, avagy kinevezett papok s illetve pappjelöltek-vel szemben követendő eljárásról azon esetben, mikor az illetők beadott folyamodványuk dacára a választást avagy kinevezést nem fogadják el. 5) Esperesi előter-jeztés a borkepe általános megváltása iránt. 6) Pénz-ügyi szakosztály jelentése a közpénztár megvizsgálásá-ról s ezek alapján indokolt előterjesztés. 7) Esperesi előterjesztés a magy. prot. irodalmi társaság ügyében, az ig. tanács 518. sz. a. kelt leirata alapján. 8) Espe-resi előterjesztés a postai takarékpénztárak népszerűsíté-se ügyében, az ig. tanács 400. sz. a. kelt leirata alap-ján. 9) Esperesi véleményes előterjesztés az Ig. Tanács-nak 188—1888. sz. a. kelt és a hivatalos „Prot Köz-öny“ 8-ik számában megjelent felhívása érdekében. 10) A segélyezésért beadott folyamodványok előterjesztése. 11) Esetleges indítványok, melyek azonban a gyűlés első napján írásban beadandók. A papi gyámintézet gyűlésének tárgyai: — 1) Pénzügyi szakosztály jelentése a gyámpénztár megvizsgálásáról s annak alapján indo-kolt javaslatai. 2) A segélyezettek névjegyzékének ösz-szeállítása és az osztalék megállapítása. 3) Kérvények.

* **Gyászhir.** A következő gyászjelentés küldetett be hozzánk: „Bölöni Sándor ügyvéd és neje sz. Krausz Szidonia s gyermekeik: Ersei és György; Bölöni Pál és neje: sz. Vajna Klára s gyermekeik: Balint s neje Boesánczy Gizella — és Dénes; Bölöni Mária és férje: Bikfalvi József s gyermekeik: Albert, Ilona férj. Keszthelyi Antalné és Laura; Veres Juszina férj. Récei Lajosné, Veres József és Veres Lajos a maguk és szá-mos rokon és jó barátok nevében fájdalomtelt szívvel tudatják, hogy nagybölöni Bölöni Sámuel a felejt-hetetlen jó édes apa, após, nagyapa, testvér, sógor, ro-kon és jó barát folyó hó 20-ik napján, munkás életé-nek 76 ik évében, hosszas szenvedés után jobblétre szen-derült. Az elhunynak földi részei folyó hó 26 ik napján délután 2 órakor fognak Kémeren az ev. ref. egyház

jabb számát: hadd tudja már, hogy mi hír van ab-ban a városban, a hol ő 40 évig annyi váltakozó örömkön és bánatokon ment keresztül. S csodála-tos! A lap szünt-e meg, vagy mi ok miatt, azt a számot nem kapták a postán.

És azután mindennap akart olvasni a nagy-tiszt. ur, úgy egy pár hétiig, de biz sohse érkezett hirlap.

Az az hogy érkezett biz az. Abban a számban a melyet először kért a nagytiszt. ur, ez állott a hirrovatban:

„Silentium. A d-i ügyvédi kamara Dr. Vil-lám Elemér köz- és váltó ügyvéd diplomáját sem-misnek nyilvánította, mert főnöke Daróczi János ügyvéd hagyatéka leltározásánál nagymérvű sik-kasztásoknak jött nyomára.“

A lap rendesen a nagytiszt. asszony kezéhez menvén, volt gondja rá, hogy mindazokat a számo-kat, a melyben a hír volt és a fegyelmi vizsgálat folyt, elrejtse a család elől.

A nagytiszt. ur nem is késett a tarokk kom-pánia előtt a feletti bosszuságának kifejezést adni, hogy milyen rendetlen most D.-ben a postakezelés, holott az ő tanár korában milyen mintaszerű volt.

A postamester nem tartotta célszerűnek fölvi-lágosítani a nagytiszt. urat, hogy a lap rendesen jár, hisz míg azt pápaszemmel végig baktatná a nagytiszt. ur, százszor többet ér ha addig csinál-nak együtt egy pár ultimó pagátot...!

szertartásai szerint örök nyugalomra helyeztetni. Legyen könnyű a föld porai felett! K. émer, 1888. ápr. 25-én.“

* **Értesítés.** A zilahi magy. kir. állami tanító-képezdében az ideai tanítóképesítő vizsgálat folyó évi ju-nius hó 25. és következő napjain tartatik meg. Viza-gázni szándékosok szabályszerűleg felszerelt kérvényei-keket saját tanfelügyelőségük útján alólirotthoz június 10-éig küldjék be. Zilahon, 1888. apr. 23. Faluvégi Albert, kép. igazgató.

* **Szilágymegye lötenyészési bizottsága elnökétől a következő értesítést vettük:** „Tisztelettel felkérem a tekintetes szerkesztő urat, szíveskedjék becses lapjában a megye lötenyésző közönségének tudomására hozni: hogy a földmiv. ip. ker. ministerium 19280 sz. körren-deletében arról értesíti az összes lötenyésző-bizottságokat, miszerint ez évben se a magánosok által tartott menek segélyezve nem lesznek, se lötenyészési jutalomdíjosztás nem fog tartatni sehol. B. Weselényi Béla.“ Bizony-bizoni furesa állapot ez. A közoktatásügyi minister az iskolák javadalmából levett 20%-től — a földmive-lési minister pedig a lötenyészés emelésre szolgáló di-jukat vonja meg. Vajjon az ország közérdekében tör-ténik-e ez?

* **Halálozások.** Vasárnap temették el városunkban Márkus Antal gör. kath. lelkészt, Márkus Flórián nyug. törvényészki bíró fiát. Az agg családjára súly-san nehezedik a csapás, mert két fiát akkor temette el, midőn már fölnevelve s önállóságra juttatva bennök örömet s támaszát lelte volna. — Hétfőn pedig Jakab Imrét tették örök nyugalomba. Az egyszerű, de a taka-rékpénztárnál szolgai kötelességét hiven teljesítő holtat nagy közönség kísérte ki sirjához.

* **Par hét előtt** a lapokat bejárta volt azon szo-moru hír, hogy társadalmi életünkben is igen előnyösen ismert Szentmarjay L. honvédszázados gyakorlat közben a lováról leesvén, úgy meg lett hurcolva, hogy a leg-rosszabbtól lehet félni. Mi — ismerve a százados urat — kétségesen fogadtuk e hírt s ime most írhatjuk, hogy a lóról lebukott ugyan a mi százados barátunk, de lélekjelenlétét nem vesztette el s csakhamar kibon-takozván lába a kengyeltől s barátainak gyors segélye folytán nehéz fájdalmakat érezve ugyan, de hamar ott-hon volt. Egy pár nagyobb zuzódás a lábán és hatán, egy pár kisebb a fejen, de sem arc, sem kézén semmi és törés sehol, úgy hogy mikor e sorok napvilágot lát-nak, már akkor a százados ur bizonyára ott hagyta az ágyat. Mind ezeket a legbiztosabb forrás után tud-juk és szívünkbelől örvendünk a baleset jókimenetelének. Eppen azért nem ezt mondjuk, hogy „ne ülj a lóra, mert levet“ — hanem azt: „ülj a lóra Lajos és üld meg — mint eddig — emberül!“

* **Meghívó.** Folyó 1888. évi május hó 1-én a szin-ház termében Csikbalánbányai László István táncmes-ter tancpróba-estélyt rendez, melyre a meghívókat már szét is küldte. Belépti-díj: családonként 1 frt 50 kr, személyenkint 80 kr.

* **Az 1886. évi egy forintos államjegyek.** Az 1886. évi jul. 7-éről keltezett és a forgalomból bevont I. ki-bocsátású egy frtos államjegyek kicserélése már csak f. é. június hó végéig, a közös pénzügyminiszteriumhoz intézendő bélyegzett folyamodvány alapján van megen-gelvé. E határidő letelte után a bevonandó I. kibocsá-tású egy forintos államjegyek többé sem beváltani sem kicseréltetni nem fognak. Azt hisszük legtöbb embernek egyikre sem lesz szüksége.

* **Phylloxera ellen.** Minden eddigi, a phylloxera járvány ellen ajánlott szerek között legtöbb figyelmet érdemel a „Schlenker Iván és társa vegyészeti és technikai laboratoriuma által Budafokon (Promontor) feltalált „irtó és trágyaszor“ (szénkének phosphat). An-nál inkább ajánljuk ezen szert a t. szőlőbirtokosok figyelmébe, mert ez által a phylloxera gyökeresen kiir-tatik, a tőkének legkevésbbé sem árt, sőt a már meg-támadott és beteg szőlőtőkék ismét életre kelnek és termőképeségét elősegíti, mely eredmény Magyaror-szág különböző vidékein több mint fél millió szőlőtő-kén fényesen konstatáltatott. Felhívjuk tehát t. olva-sóink figyelmét az erre vonatkozó hirdetésre.

C S A R N O K.

Az öngyilkosság öntudatlanságáról.

— Csevegés. —

(Folyt és vége.)

Mint láthatjuk asszonyom e központi zürzavar-ban három súlylyal bíró tényező van: az ingerület az általa felkeltött érzés és ennek következménye a tett. — Hogy ezek ilyen szép sorrendben következzenek egymás után, a mint én azt itt önnek elme-sélem, — hogy a feltámadt érzést rokon és ellen-érzések is kísérik, a melyek annak alapos vagy alaptalan voltát megvilágítsák, — ahoz szükséges egy ép szerkezetű agy, a melynek tulajdonosa így bizonyára öntudatosan cselekedhetik. Hogy azonban ezeknek egymás utáni fokozatos következése, mily könnyen zavarba lehet, — azt a legfelületebb szem-lélőnek is könnyű belátni. Sok esetben az érzések által felkeltött ellenőrző gondolatok oly hirtelenül tűnhetnek fel és ismét el, — hogy a tett minősé-gére semmi nemű befolyást sem gyakorolhatnak. — Hányszor szeretnénk egy még be sem fejezett mon-datot hallatlanná, egy elkövetett tettet, melynek oktalanságát, jogtalanságát helytelenségét már az elkövetést követő pillanatban felismerjük: meg nem történtté tenni. Az érzések azonban ez esetben úgy szólva átrepültek az ellenőrző gondolatok bíráló-széke előtt s tetté lettek, mielőtt még mint érzések kifogásolhatók lettek volna.

Ez történhetik meg, — nemde ön is megengedi

egy teljesen egészséges agyszerkezetű, szabad akaratával-különbén teljesen rendelkező egyénnel is. Milyen világításban láthatók most a tettei egy olyan szerencsétlennek, a kinek érzéseit egyáltalában nem követik, hogy az inger keltette benyomás már csak mint tett bírálható meg. Röviden: az inger maga cselekszik.

Ezek az ön „modern tudósai“ bátorkodtak még azt is kimutatni, hogy ilyen állapotba juthat egy egészséges agy is, bizonyos csak pillanatokig tartó káros behatások esetén. Ön emlékezhetik rá asszonyom, hogy én ingerelve hirtelen elszáppadok, s ilyenkor rendesen egy meggondolatlan cselekvényt viszek véghez. Ez a sáppadság és könnyelmű cselekvés — a modern tudósok szerint a ki összefüggésben van egymással. A vér eltávoztása az arcból, ugyanis az agy vértartalmának csökkenését jelenti, a mi annak tevékenységében való korlátozottságát hozza létre. Nézze csak hova jöttünk ki asszonyom? Egy felgerjett ember agyában nem követik az érzést ellenőrző gondolatok, vagy nem követik elég gyorsan; elég az hozzá egy sértő szóra talán tettelegességgel felel, mielőtt annak horderejét meggondolni tudta volna. Tehát cselekszik mintegy önkéntelenül: öntudatlanul. Hasonló vérszegény állapotát az agynak pedig nem csak a harag képes előidézni. Lehet az már természetből fogva állandó, — lehet az gondatlan életmód következménye, vagy lehet az gondok, csapások, bánat, betegség kifolyása is. Lehet az csak átmeneti, és lehet hasznos, egy életre kiterjedő. Mit mond ön hozzá asszonyom: beszámíthatók-e egy ily egyén cselekedetei az alá a mérték alá a melylyel egy tetteit minden irányban megfontolni tudó, érzéseit ellenőrizni képes egyén cselekedeteit megítéljük? Azok a „modern tudós“ urak legalább úgy okoskodtak, hogy egy ilyen, különben minden tekintetben egészségesnek látszó egyén, a ki eltudja mondani az eszmék fejlődésének történetét Platótól Kantig, öngyilkossá lehet: mert a sors csapásai által benne keltett lehangoló érzések annyira előtérbe lépnek nála, hogy azt korlátozni tudó, vagy az annak enyhítésére képes józan gongolatok számára többé úgy szólva hely sincs. A jó és rossz érzések eme harcában a külvilágból ő folyton csak kellemtelen benyomásokat fogad el, mert már ez az alapérzés nála s ezek elnyomására elég ellenőrző eszmével nem rendelkezvén: cselekszik megfontolatlanul, meggondolatlanul. — Már engedjen meg asszonyom ez csak nem teljes szabad akarattal elkövetett tett, hiszen ez az egyén a saját beteg én-jétől félve-zettetett. Hiszen írhat ez az ember száz meg száz cifrábnál cifrább bucsu levelet, — a mi mellesteg mondva az öngyilkos urak végtelen hiúságáról tesz ékes tanúságot (vagy a mi még rosszabb ember-telenségéről, — mikor legközelebbi hozzátartozóik nyugalma düljék fel sületlen elmefuttatásokkal, melyekkel tetteik jogosultságát bizonyítani igyekeznek s rendesen az arra éppen nem szükségképpen vallót mutatják ki,] — mondani írhatnak ezek akár philosophiai értekezéseket is, mert hisz agyuknak működése, vagy a mi sokkal jobban hangzó szó, szellemi működésük más irányban korlátozva nines, látnak ők sárgát, kéket fehéret tisztán, — csak éppen a rózsaszínt látják mindig feketének. Egy szó-

val öntudatosak bizonyos pontig, mint az örült, a ki a bécsi tébolyda egyik látogatóját végig vezette a gyógyintézet összes helyiségein, szakszerű magyarázattal látva el minden egyes beteg bemutatását akár csak egy itt évek óta foglalkozó orvos, s — csak az utolsóán kiáltva fel: „ez az ember itt egy futó bolond, a ki azt állítja magáról, hogy ő a Krisztus, pedig én csak tudom, hogy nem az: hisz én vagyok az Isten.“

Azonkívül az a fekete eszme, ha egyszer az elhatározásban megnyugvást talált, kész örömmel enged helyet az előkészületek részleteivel foglalkozóknak, sőt mondhatnám gyönyörűségét találja bennök.

Idáig jöve átláthatja asszonyom, hogy ezek a szegény fiatal orvosok bizony nem érdemelték meg azt a gunyos mosolyt az ön ajkairól. De ha önnek az orvosok egy általában nem lehetnek irányadók hallgassa meg csak az ön kedves jogtudósait. Lapozgassa át a magyar büntető törvénykönyv indoklását, ott a 76 §-ra vonatkozólag meg fogja találni, hogy öntudatlan állapotban elkövetett tettek lesz beszámítva a harag, ijedség, félelem befolyása alatt elkövetett bűntény is s azok mellett egy egész sereg olyan elme bántalomban szenvedő egyének cselekedetei, mely elmebántalmaknak befolyása az öntudatra, a szabad elhatározásra talán csak bizonyos specíficus behatások által felkeltve lesz felvehető, megállapítható. — Mindezekre példát hozni fel, — na ne ijedjen meg, eszem ágába sincs. Tájékozottául azonban annyit megjegyezhetek, hogy meg vagyok győződve, miszerint ön egy eskőkorban szenvedőt nem tart elmebetegnek, ennek korlátolatlan szabad elhatározási képességében nem kételkedik, pedig épen e kornál rohamok lettek észlelve, melyek éppen csak az öntudatnak pillanatokra való megszakításában nyilvánulnak, vagy rohamok, hol a testileg és szellemileg teljesen egészségesnek látszó egyén saját belső énje által kényszerítették gonosz cselekvények elkövetésére, a nélkül, hogy e kényszernek ellentállni képes volna, vagy az elkövetett cselekedért rohammentes állapotban felelősségre vonható volna. Emlékszik rá, tudja, hogy szemei előtt lebegett elkövetendő tettének egész borzasztósága, maga siet a megtörténtet a büntető igazság tudomására hozni s egyetlen mentsége csak az, hogy nem volt képes ellent állni a belső kényszernek mely most mint üldöző rem, majd mint mennyből jövő parancsolat őt bűn elkövetésére üzte. Lop az ily egyén s öngyilkossá lesz rohammentes állapotában gyengeségének tudata miatt. Pedig mondom, e rohammentes időközben — a mi gyakran évekre terjed, — öntudatos, szabad akaratával rendelkező, testileg egészséges ember, a ki talán együtt sir és nevet önnel és nem kötekedik annyit mint én s mikor ott fekszik előttünk keresztül lőtt agygyal, megrendülve kutatjuk az okot, a mi e nemes szívet, e mélyen gondolkodó főt e kétségbe esett lépésre készítette. Ez egyetlen kicsike példa asszonyom az esetek tenger sokaságából!

Most talán érthető lesz ön előtt, először: Miért lesznek felmerült kérdés esetén az ön által elhírt „modern tudósok“ avatottabb véleményadók, mint Pythagoros, Socrates, Plató, Aristoteles, Kant és a

többi, a törvények végrehajtói előtt, és másodsor: hogy miért nem bizonyít öntudatos cselekedet mellett az öngyilkosság tervének részletes kidolgozása annak titokban tartása s a kísérletnek esetleg ismétlése. Érthető lesz talán az is, hogy miért szabták Angliában a legkeményebb büntetéseket az öngyilkosjelölt urakra, a kik elfeledkezve arról, hogy Albiannak kisebb-nagyobb tőkéje fekszik bennök, a legegyszerűbb módot akarták quittolni hitelezőikkel, mert éppen ez a fajta az örülteknek gyógyítható meg, javítható meg, miután itt nem egy alapján megromlott, hanem csak egy romlásnak indult agyszerkezettel van dolgunk, a mely csak ügyes mesterre vár, hogy teljes épségét visszanyerje.

Jól láttam asszonyom, hogy ön még most sincs teljesen lefegyverezve, az azonban czélom nem is lehet. Én csak egy utbaigazító gondolatot akarom belopni az ön fejecskéjébe, a mely önt meggyőzze, hogy ítélete könnyelmű volt, mert meghatva a deliquens sanyaru arcától, ki sem hallgatta a panaszt. Az az egész sor példa a mit ön itt felsorolt s a mihez én még tizszer annyit tudnék fűzni, éppen az én állításom valóságáról fogja meggyőzni önt, ha egy kissé alaposabban foglalkozik a kérdéssel és lapozgat az általam mutatott irányban ezeknek a kinevetett tudósoknak a munkácskaiban is. — Az ön éles szelleme bizonyára csakhamar megfogja találni a társadalom e brutalis megrablóinak utolsó cselekedetében a hátrahagyott levelekben azt az uravesztett gondolatmenetet, a melyik eleve és teljesen kizárja szabad elhatározásuk korlátolatlan voltát.

Csak hogy a mint mondtam, először jön az ABC, azután az Indaly bácsi olvasókönyve és így tovább S csak ha minden nehézségein az alap rakásnak tul vagyunk, kötünk bele a büntető törvénykönyvbe. Ebbé a gonosz, kegyetlen §. halmazba, a melyik nem respectál se Socratest, se Kantot, még csak a szép asszonynak okos kis mondásait sem, hanem itél hidegen, megfontolva józanon.

Hanem most már igazán elég lesz!

Nos? — csak nem nehezten talán?

Hiszen azért az ön kis értekezése éppen semmit sem veszít! Legyen nyugodt! öszbeborult agastyánok, erőteljes férfiak, serdülő ifjak, sőt gyermekek is éppen úgy fogják széttepdetni életük fonálát ezután is, mint ezelőtt, és nem fognak legkisebbet sem törődni azzal, hogy mi itt zsörtölődünk az ő öntudatok ép vagy zavart volta felett. Mi ennek az oka, hol rá a gyógyszer, azt soha senki sem hallgatja meg öntől őszintébb szívvel, mint az ön kéz csókoló Raoulja.

H I R D E T É S E K.

39.—1888. eln. sz.

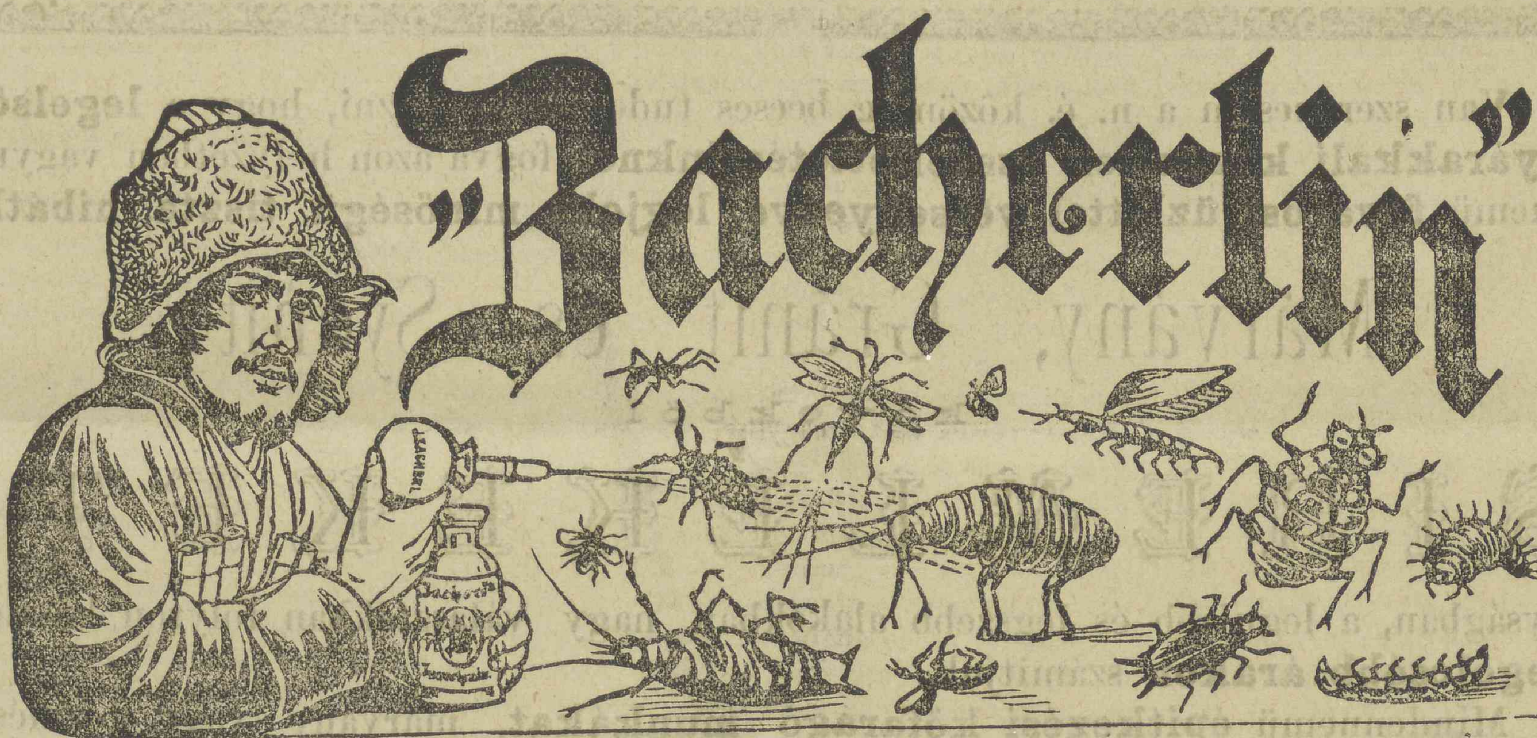
Pályázat.

A városi képviselő f. évi 54 számú intézkedése alapján Sz.-Somlyó város hatóságánál elhalálozás és lemondás folytán üresedésbe jött pénztár ellenőri 350 frt évi és segédkapitányi 300 frt évi fizetéssel javadalmazott állásokra ezennel pályázat nyitattik. Felhivatnak tehát mindazok kik ezen állásokat elnyerni óhajtják, hogy képesítettésüket igazolól okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi május hó 12-ik napjáig hozzám nyújtsák be.

Sz.-Somlyó, 1888. ápril 12-én.

2—3

Gencsy Sándor,
polgármester.

LEGKITÜNÖBB SZER MINDEN ROVAR ELLEN.

Ez az új, kitiű specialitás bámulatos erővel és gyorsasággal kiűli a férgeket a lakásokból, konyhákban és szállókban, valamint a házi állatokról, az istállókból, üvegházi és kerti növényekről. Az igazi csakis névaláírással és védelmi jeggyel ellátott eredeti üveghen kapható. A mit pusztán papírzacskóban mérnek ki, az sohasem igazi „Zacherl-Specialitás!“

Z A C H E R L J., Bécs, I. Goldschmiedgasse Nr. 2.

Raktárak Szilágy-Somlyón és vidékén:

Szilágy-Somlyón: Ruszka Ignác urnál. Szilágy-Csehe: Dologán Albert urnál. Tasnádon: Duka Elek gyógyszerész urnál. — Zilahon: Bikfalvy István urnál. — Zsibón: Harmath Márton urnál.

Pályázati hirdetés.

A Szilágy vármegyében kebeleztetett s.-ujlaki körjegyzői állomás — S.-Ujlak-, S.-Csehi-, Kerestelek- és Maladé községekből alakult csoport — lemondás folytán üresedésbe jövén, arra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állomással 400 frt évi fizetés, természetben való lakás, szabályrendeletileg megállapított irodai átalány és magán díjazások vannak egybekötve.

Felhivatnak ennél fogva mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz 6. §-ban foglalt követelményeknek megfelelő s kellőleg fölszerelt pályázati kérvényüket f. évi május hó 10-ik napjáig alólírtához annyiival inkább beadják, mivel a később beérkezettek figyelembe vétetni nem fognak.

A választás 1888. évi május hó 14-én fog S.-Ujlak községében, mint a körjegyzőség székhelyén megtartatni.

A járási szolgabírói hivatal.

Sz.-Somlyón, 1888. ápril hó 14-én.

AJTAI ALBERT,
főszbiró.

1—1

5144—1887. tkkvi sz.

Árverési hirdetmény.

A kir. kincstárnak Bágy Demeterné elleni végrehajtási ügyében, a bírói árverés 115 frt 86-kr. tőke, ennek a kielégítésig járó 6% kamatai, 4 frt 80 kr. végrehajtási, 4 frt 50 kr. árveréskérési és a további költségek erejéig ezennel elrendeltetvén határidejűl 1888. évi június hó 11-ik napján délelőtti 11-órai megkezdéssel a zilahi kir. törvényszék területén fekvő Boján községhez tartozó területen, az árverési feltételek pedig a következőkben állapítatnak meg.

I. Elárvereltetik szükség esetére a kikiáltási áron alól is, végrehajtást szenvedő tulajdonát képező s a bogdándi 41 sz. tjkvben foglalt ingatlanság 788 frt kikiáltási árban.

II. Árverelni szándékozók (kivételek nélkül) tartoznak a kikiáltási ár tizszázötödét készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírral, a bírósági kiküldött kezébe bántapénzüll előre letenni; avagy az annak előzetes letétbe helyezéséről nyert elismervényt átadni.

III. Legtöbbet ígérő köteles a vételár felét a leütéstől egy, másik felét, melybe a bántapénz is beszámítandó újabb egy hónap alatt, mindenkor 6% kamattal a sz.-somlyói kir. adó- mint letét hivatalnál a letétkezelési szabályrendelet szerinti eljárással befizetni.

A többi árverési feltételek ezen bíróság telekhivatalában és a Boján községi elöljáróságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság. Sz.-Somlyón, 1888. márczius 10-én.

VISCHÁN ELEK,
kir. alj. bíró.

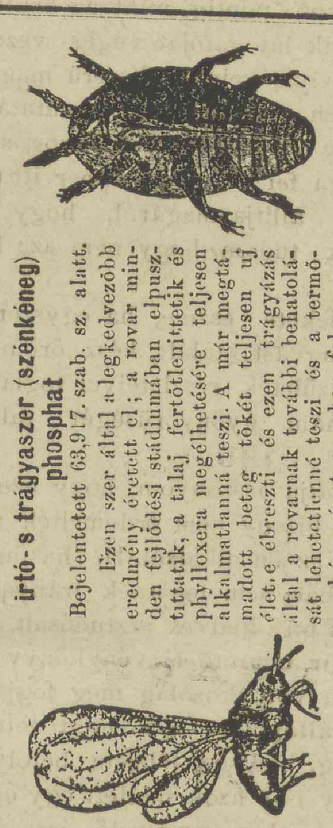
PHYLLIXERA
irtó-s trágyaszór (szénkény)
phosphat

Bejelentett 63,97. szab. sz. alatt.
Ezen szer által a legkedvezőbb eredmény érhető el; a rovar mind a fejlődési stádiumban elpusztítatik, a talaj fertőtlenítésként és phylloxera megölésére teljesen alkalmasnak teszi. A már megármadott beteg tőket teljesen új életre ébreszt, és ezen trágyázás által a rovarnak további behatolását lehetetlenné teszi és a termőképessé-et nagyban fokozza.

Egy tőke költsége egy krajczár.

Árak csomagolással együtt díjmentes szállítással a budafoki (promontori) hajó vagy vasúti állomáshoz	8 frt.
10 métermázsá vételhez 6-8000 tőkére a métermázsá	10 frt.
1 " " " 6-800 " "	5 frt.
50 kiló " " 350-400 " "	5-10

Megrendelések a vegyeszeti és technikai laboratóriumhoz "BUDAFOKA" intézendők.

A szilágy-somlyói nyomda-részvénytársaság

1888. ápril 29-én, délután 3 órakor

A VÁROSI TANÁCS TEREMBEN
ÉVI RENDES

KÖZGYÜLÉSÉT

tartandja, — melyre a tisztelt részvényeseket tisztelettel meghívom.

Szilágy-Somlyón, 1888. ápril 20.

Réner Albert,
elnök.

A gyűlés tárgyai:

- 1) Igazgatósági jelentés az 1887. évről.
- 2) Forgalom kimutatás és mérleg.
- 3) Jövedelem felosztás.
- 4) Általános tisztújítás.

Felhívás a gazdaközönséghez!

A nagyérdemű gazdaközönséget tisztelettel értesítem, miszerint a mindenféle ismeretes s még mindig jó hírben álló **gyári gépraktáramban** nagy választéku **gépeket** tartok készletben s azokat jutányos gyári árban és **kedvező fizetési feltételek mellett** árusítom.

Becses figyelemre ajánlom egyszersmind az újjonnan berendezett **réműves, érczöntő és gépjavitó műhelyemet**, a melyben mindennemű érczöntvények, valamint gépeken bármilyen javítások s a leghosszabb méretű esztérgálások aczélon épugy mint vason eszközölhetnek.

Jelentékeny árendéményben részesítem mindazon t. vevőket, kik az idei cséplésre szükséges gépjárat nalam még június 15-ike előtt megrendeli, illetve személyesen megvásárolja.

Ajánlom továbbá nagy készletemet **tűzi s kerti fecskendőkben és tűzoltói felszerelésekben**.

Gazdag választékban tartok szintén mindenféle házi és kerti **szivattyukat** és elvállalok mindenféle **vízvezetékek, gőzmalmok, szeszgyárak s gőzfűrdők** készítését s azoknak teljes berendezését.

Raktáramban sokféle kijavított, de teljesen jó karban lévő **cséplőkészletek** is vannak s azokat szintén jutányos áron és felelősség mellett adom.

Kiváló tisztelettel:

POSNER ÁBRAHÁM,
réműves mester és okleveles gépész
Szilágy-Somlyón.

1—6

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a **legelső és legnagyobb gyárakkal közvetlen összeköttetéseinknél** fogva azon helyzetben vagyunk, hogy bármely ilyenmű **fővárosi üzlettel versenyezve, legjobb minőségű, tiszta, hibátlan**

Márvány, Gránit és Syenit

kövekből

S I R E M L É K E K E T

minden nagyságban, a legujabb és legszebb alakokban nagy választékban folyton készletben tartunk és a **legolcsóbb áron** számítjuk.

Mindennemű **építkezési kőfaragó munkákat**, márvány vagy terméskövekből, ugyszintén **vasrácszatokat** a legjutányosabb árakért készítünk.

Mintákat és árjegyzéket bérmentve küldünk.

Teljes tisztelettel:

Veiszlovits Adolf és fia,
Nagyváradon, Olaszi, főutca.

8—12